

mondani szokta — „En vagyok a, én vagyok a Kende Paula szobaleánya.“ És ő.

Az csak természetes, igaz-e, hogy ahol grófnő nyit ajtót, ott csak fejedelemlő lakhatik. És Kende Paula fejedelemlő is a kis birodalmában: elragadó, finom izléssel berendezett két szobájában, amelyek mindegyikében példás a rend.

Kende Paula is elmegy, az iránt érdeklődtem tehát első sorban, hogy hová?

— Polgár Károlyl már megegyeztem — mondta szép magyar beszédén. Így a legvalószínűbb, hogy visszakérülök *Pozsonyba*, ahol már több éven át voltam.

— Szívesen hagyja itt Szegedet?

— Ó, dehog. Nem nagyképűsködöm, de szeretem Szegedet és ragaszkodom hozzá. Az én sorsom azonban a színész sorsa. Több éven át játszik egy városban, megismeri a közönséget, a közönség megszereti és végtére is meg kell válnia a közönségétől.

— Melyik a legkedvesebb szerepe?

— Megmondom, de ne írja meg, mert abban a szerepemben szeretnék elbucsuzni és... A legjobb szerepem a Szókimondó asszony. (Kende Paula van olyan kedves, hogy ezt az árulást megbocsássa.)

— Megmutatok magának egy kedves emlékkönyvet — folytatta — és egy barna kötésű könyvet tett elém, amelyben a lapok jórésze beragasztva újsággörögökkel.

— A föllépéseim jól megjelent kritikáit őrizem ebben.

— Érdekes könyv.

— Ha végigolvasom, látom az egész pályámat, ezt az édes-bus, keserves, mámoros, szép és göröngyös színészpályát.

Rövid ideig beszélgettünk még: régi és új dolgokról. Amikor távoztam, a küszöbön kisért a fejedelemlő, ajtót megint a „grófnő“ nyitott.

Békefiné Koppán Margit.

A férje, Békefi Lajos és két művészgyerek, a Békefi Misike és Bandika társaságában fogadott Békefiné Koppán Margit. A szalonba vezettek, ahol sok fénykép, babér-szallag van, emlékei a Békefi-pár diadalainak. A rossz, vagy a jó sorsom tudja, de itt is ez volt az első kérdésem:

— Nagyasszony, hova szerződik?

— Határozott választ nem adhatok. Több igazgatóval állunk levelezésben. Jól meg kell választanunk a várost, ahova megyünk, mert a gyermekek taníttatására is gondolkunk kell.

— Színész lesz a Miska meg a Bandi?

— A Misike bizony *baritonistának*, a Bandika *tenoristának* készül.

Érdekes ez a két bájos színészgyerek, akik már is büszkéek az eddigi sikereikre.

Hosszabb ideig beszélgettünk még, legnagyobb részben a Békefi-pár eltávozásának kulisszáiról. Azután bucsúztam, Békefiné még utánam szólt:

— Írja meg, hogy nagyon szeretjük a szegedi közönséget.

— Megtettem. — Megírtam.

Lendvay Micinél.

Az esti föllépéséhez tette meg az előkészületeket Lendvay Mici, amikor meglátogattam. Bepislanthattam a ruhátárba, amely gazdagon felszerelt. Pálmaágak, szallagok ékesítik a szobák falait. Szinte irigyelni kezdem a színésznőket a sok ünnepeltetésért, de főleg azok emlékeiért.

— Óh, van még nekem több ilyen emlékem is — kontráz rá Lendvay Mici irigységemre, de már nem tudtam a többit elhelyezni. Kedves emlékek ezek, amelyek a közeli múltban való ünnepléseket juttatják eszembe.

— Ezt a *Vigóvegy* tizedik előadásán, azt ugyancsak a *Vigóvegy* huszonötödik előadásán, emezt a *Jánosvitéz* negyvenedik előadásán kaptam.

— Kedves emlékek.

— Igen, kedves emlékek — sietett a nehez-

telő primadonna hozzátenni, *de nem Szegedről*. Itt az alkalom hiányzott, nem mutathattam meg, hogy mit tudok. Mellőztek.

— Még csak egy kérdést engedjen meg: Mi kriszkindlit kér?

— Egy jó szerepet.

Nagy Arankánál.

Ez a látogatásom kezdődött a legbájosabban. Egy enni való csöppség, négy-öt éves kis gyerekek fogadott és jelentette:

— Anyusta fodad!

A Nagy Aranka kis fia volt, kezében ezeknek az édes apróságoknak fegyverével, egy doboz cukorral, amelyről fájdalommal telt szívvvel jelentette:

— De már üres.

Ha kicsit később jön, nem talál itthon, — szólt a háziasszony meleg szívélyességével fogadó Nagy Aranka. Francia órára készültem.

— Franciául tanul?

— Igen, franciául tanulok. A nap jórészt tanulással töltöm. Zongorárá veszek, ének-órát s emellett állandóan több szerepre készülök.

— Melyik operett újdonságban kapott vezetőszerepet?

— Több operett szerepet kaptam, pedig — őszintén szólva — nem szeretem az operetteket. Az opera az én világom. A táncot egyszerűen gyűlölöm. Talán azért nem kedvelem az operetteket sem.

Itt elmondta a művésznő operettben való első föllépésének a történetét:

— Hat évvel ezelőtt történt, Kövessy Albert, aki akkor Újvidéken játszott, szerződött a társulatához. Én ragaszkodtam szerződéses köteleimhez, hogy csak operaszerepet játszom. Ő biztatott, lépjek fel operettben. Be is ugrottam, a *Nebántsvirág* Koralle szerepébe, de amikor a jelenésem következett, nem mentem ki a színpadra. Persze kész volt a botrány. Azóta öt-hat év telt el, játszok operettszerepet is, de csak az operáért tudok rajongani.

— Szegeden nyílik némi alkalma operák játszására.

— Igen. Most Karmen-t énekelem, azután a Bohémszerelem operát.

— A közönség?

— Szeretem a szegedi közönséget, mert kedves, jó, hálás. Két évre vagyok még ide szerződötve, az alatt folyton tanulok.

— Jó lenne ugy-e, az operába jutni.

— Azt hiszem, *vendégszerepelni fogok* ott, még pedig a Toska-ban, vagy a Karmen-ben.

A francia órára gondoltam folyton, arra a nyomorult órára, amely most azt az udvariasságot szólt a nyakamba, hogy siessek. Tehát siettem. Nagy Aranka ki-kisért. Közben megkérdezte:

— Nos miről fog írni?

— Egy kellemesen eltöltött negyedóráról.

Szücs Irénnél.

Képzeli, a komikát kézimunkánál találtam. És a komika komikázással kezdte:

— Rövid már az idő karácsonyig és hála istennek, *nyolc* testvéremnek kell karácsonyi ajándékot küldeni. Elárulom magának, hogy velem kézimunkázás dolgában csak Kende Paula veheti föl a versenyt. A „fejedelemlő“ a legjobb barátom. Mindig együtt vagyunk.

— Ki az a fejedelemlő — adtam a tudatlant.

— A Pauluci.

Szóbaboztam a János vitézben a boszorkány szerepét, amelyet — mint sok más szerepét — annyi tökéletességgel játszott Szücs Irén.

— Nincs egyetlen szerepem — mondta a vidéknek talán legifjabb komikája — amelyet annyira ambicionálnék, mint ezt. Mert kedvem szerint elmaszkirozhatom benne magamat. Legjobban azt a szerepet szeretem, ahol tág terem van az elmaszkirozásra. A *Dollárkirálynő*-ben a gazda asszonyt is nagy kedvvel játszom. Csak pálinkát ne kellene innom.

— Ugy-e nagy rend van nálam — folytatja Szücs Irén. A Kende Paulától tanultam, ezt

tőle kell és lehet megtanulni. A nyáron együtt laktam vele Gyulán és egyszer megtörtént, hogy a széket egyszer nem tettem vissza a helyére. Erélyes megrovásban részesített ezért a fejedelemlő.

Szücs Irén továbbra is kedélyes volt és közvetlen. Letette a kézimunkáját és készülődött.

— Megbocsájt, de mennem kell. Elkísér?

— Föltétlenül.

— Most nem fog velem szégyent vallani. Ezt a szerepemet minden hónapban kétszer játszom el és még a legkedvesebbnél is jobban szeretem.

— ?

— A gázsimért megyek.

Várnay Jankánál.

Egy szobába lépek, kedves illatu és füstös leányszobába. Persze hogy Várnay Janka lakik itt, a naiva. Apró, aranyvégű, kedves egyiptomi cigarettával kínál. Rágyujtok és elmondom, miért jöttem. Valami intimítást, kedves apróságot kérek a *Délmagyarország* karácsonyi számába. Várnay Janka erre nevet. Még nem szédítette el a dicsőség mámorja, vagy talán nem tudja megérteni, mi intimítást, benső apróságot adhat a nagyközönségnek színpadon kívül a — naiva.

Végre is rákezd. Beszélgetünk. Először is a szobáról, a berendezésről. Itt egy fénykép, családi kép. Nem tudom hamarosan, hányan vannak rajta, de azt látom, hogy sokan. A zavaromon segít Várnay Janka:

— Kilencen vagyunk, mind testvérek. Ez itt én vagyok. Ugy-e szép kis leány voltam?

Amott a falon egy festmény, fivérének a munkája. Jól indul a gyerek. Szerényen húzódik meg egy könyvszekrény, benne Ignótus, Ibsen, Nyugat és mellettük — Beniczky Bajza Lenke. Ugyilátszik, Várnay Janka ezeket a könyveket szégyelli és olvasásukat a hugára fogja.

Beszélgetünk a feminizmusról. Természetesen a naiva nem feminista. A házasságnak nagy hive. A naiva! Színésznői pályájáról így beszél:

— Kis leány koromban mindig törpéket szerettem játszani. Édesapámnak már akkor az volt a véleménye, hogy „az én Janka lánykám Magyarországon a legnagyobb művésznő“ és ezt a véleményét még ma sem változtatta meg.

— Legkedvesebb szerepeim Az egér, Noemi, Csöppség, Buridán számára és az újabb szerepeim közül *Lilom Marikája*, de csak akkor, ha Kende Paulával és *Nyárai Tónival* játszhatom. Szegedről elszerződtem, Pozsonyba megyek. Szerettem Szegedet, mert szeretett a közönség.

Beszélgetünk még sok mindenről, a nemrég véget ért szépségversenyéről, amelyen Várnay Janka a második lett. Ugy mondja el, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne, hogy már három szépségversenyen nyerte el az első díjat. Talán az is....

Amikor elköszönök, illendően kezét akarok csókolni. Nem hagyja. Ismét cigarettával kínál meg, azokból az aranyvégű, apró kis egyiptomiakból. Rágyujtok és megyek.

Szegedi vállalatok.

Az ujszegedi kendergyár.

(Saját tudósítónktól.) A Tisza tulsó partján, közel nyolcvan katasztrális hold területen fekszik az ország leghatalmasabb iparvállalata: az ujszegedi kendergyár. Ezt az ipartelepét jelenkényen kisebb méretben alapította Salzmann Henrik, a casseli Salzmann & Co. cég seniorja, aki számos, más nagy kiterjedésű németországi vállalatnak a tulajdonosa. Az iparvállalat rohamos fejlődése azonban egyre újabb és újabb tekintélyes befektetést követelt, ami végül is az iparvállalatnak átalakulását eredményezte. A részvénytársasággá alakult iparvállalatnak a jelenlegi fő részvényesei Salzmann Henrik és a Wiener Bankverein, amely intézet arról nevezetes, hogy Magyarországon sok iparvállala-